

SZAKDOLGOZAT

PICKETT ARCHIE KRISTÓF

Mezőgazdasági mérnök szak

Gödöllő

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus

Mezőgazdasági mérnök szak

**A REPCE (BRASSICA NAPUS)
TERMESZTÉSTECHNOLÓGIÁJA**

Belső konzulens: Tarnawa Ákos, egyetemi docens

Külső konzulens: Mihálovics György, Nővényorvos

Készítette: Pickett Archie Kristóf, RS5C69

Gödöllő

2024

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	3
1. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS.....	4
1.1. A repce botanikai jellemzői.....	5
1.1.1. A repce (Brassica napus) rendszertani besorolása	5
1.1.2. Növekedési és fejlődési szakaszok.....	5
1.1.3. Környezeti igények (klíma, talajviszonyok)	6
1.1.4. Morfológiai jellemzők: gyökérzet, szár, levelek, virágzat és termés	6
1.2. A repce termesztéstechnológiájának főbb elemei	7
1.2.1. Vetőmagválasztás	8
1.2.2. Talaj-előkészítés	8
1.2.3. Vetési technológia	9
1.3. A repce gyomirtási technológiája.....	10
1.3.1. A repce leggyakoribb gyomnövényei.....	10
1.3.2. Gyomirtási stratégiák	10
1.4. A repce kártevői és a velük szembeni védekezés.....	13
1.4.1. A repcét érintő leggyakoribb kártevők	13
1.4.2. Védekezési stratégiák	15
1.4.3. Az integrált növényvédelem (IPM) szerepe a kártevők ellen	16
1.5. A repce betegségei és azok kezelése	17
1.5.1. A leggyakoribb repcebetegségek	17
1.5.2. A betegségmegelőzés lehetőségei	18
1.6.2. Tápanyag-utánpótlás módszerei	21
1.6.3. Talajvizsgálat és precíziós mezőgazdasági technológiák alkalmazása a tápanyagellátás optimalizálásában	23
1.6.4. A tápanyag-utánpótlás hatása a repce fejlődésére és hozamára	24
1.7. Szakirodalmi összefoglaló.....	24
2. ANYAG ÉS MÓDSZER	26
2.1. Vizsgálatok helye	26
2.2. Jellemző éghajlat	26
2.3. Talajadottságok	27
2.4. Domborzati viszonyok	28
2.5. Vizsgált táblák talaj előkészületei	28
2.6. Vizsgált táblák vetése	29
2.7. Kártevők elleni védekezések	30
2.8. Tavaszi fejtrágyázási kísérlet	31

2.9. Kísérlet leírása	31
3. EREDMÉNYEK ÉS KÖVETKEZTETÉSEK	33
3.1. Első fejtrágyázás	33
3.2. Második fejtrágyázás	34
ÖSSZEFOGLALÁS	37
IRODALOMJEGYZÉK	39
ÁBRÁKJEGYZÉKE.....	42
MELLÉKLETEK.....	43

BEVEZETÉS

A repce (*Brassica napus*) termesztésének sikere szorosan összefügg a megfelelő tápanyagellátással. A repce tápanyagigénye különösen fontos, hiszen ez a növény jelentős olajhozamot képes produkálni, ami gazdasági szempontból kulcsfontosságú. Családi gazdaságunk területén végzett kísérletek segítenek rálátni, hogy mely tápanyagok és milyen arányban történő alkalmazása biztosítja a legjobb terméshozamot és a növény egészségét.

Kísérletem célja, hogy megmutassa a különböző tápanyag-összetételek hatását a repce növekedésére és fejlődésére. A kísérlet során különböző nitrogén-, kén- és káliumadagokat alkalmazunk, hogy megfigyeljük azok hatását a növények fejlődésére, valamint a termés mennyiségére és minőségére.

A kísérlet helyszínéül választott terület a repce számára kedvező talaj- és klimatikus viszonyokkal rendelkezik.

1. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A repce (*Brassica napus*) az egyik legfontosabb olajnövény, amely széles körű hasznosítása miatt jelentős szerepet játszik mind a mezőgazdaságban, mind a nemzetgazdaságban. A repce gazdasági jelentősége nem csupán a mezőgazdasági termelésben, hanem az ipar számos szektorában és az energetikai ágazatban is megmutatkozik. A repcetermesztés világszerte elterjedt, különösen olyan országokban, mint Kanada, Németország és Franciaország, amelyek az exportált repcemag és -olaj legnagyobb termelői közé tartoznak. A repce iránti kereslet növekedése részben a növekvő biodízelpiacnak, részben pedig az élelmiszer- és állati takarmányipari felhasználásának köszönhető (USDA, 2024).

A repce termesztése kedvező lehetőségeket biztosít a gazdálkodók számára a vetésforgó szempontjából is. A repce, mint mélyre hatoló gyökérrzel rendelkező növény, elősegíti a talaj szerkezetének javítását, különösen a tömörödött talajrétegek fellazításában játszik szerepet (Yang et al., 2020). Emellett a repce előveteményként jótékony hatással van a következő termények hozamára, mivel javítja a talaj tápanyagtartalmát, és segít a gyomnyomás csökkentésében. Az integrált termesztéstechnológiák fejlődésével a repcetermesztés versenyképes és fenntartható lehetőségeket kínál a gazdálkodók számára (Kiss, 2013).

A repce elsődleges hasznosítása a növényi olaj előállítása, amely széles körben elérhető és kedvező táplálkozási értékekkel rendelkezik. A repceolajnak magas az egyszeresen és többszörösen telítetlen zsírsavtartalma, alacsony a telített zsírsavtartalma, és omega-3 zsírsavakban gazdag, ami hozzájárul a szív- és érrendszeri betegségek kockázatának csökkentéséhez (Gunstone, 2004). Az élelmiszeriparban a repceolaj különböző termékek alapanyagaként használatos, beleértve a margarínokat, salátaönteteket és egyéb főzőolajokat, mivel jó hőstabilitással és semleges ízzel rendelkezik. Az ipari felhasználás terén a repceolaj kiváló alapanyagot biztosít a kenőanyagok és biológiailag lebomló termékek gyártásához. A repceolaj egyik jelentős ipari alkalmazása a biodízel gyártása, amely az elmúlt években a megújuló energiák egyik fontos forrásává vált. Az Európai Unió számos országában, például Németországban és Franciaországban, a biodízel iránti kereslet növekedése jelentős mértékben hozzájárult a repcetermesztés terjedéséhez. A biodízel fenntartható üzemanyag, amely csökkenti a szén-dioxid-kibocsátást, valamint a fosszilis energiahordozóktól való függőséget, ezzel hozzájárulva a klímavédelmi célok eléréséhez (OECD-FAO, 2021).

Összességében a repce többféle ipari és energetikai célú felhasználása egyaránt fontos szerepet tölt be a fenntarthatósági és környezetvédelmi szempontok szem előtt tartásával, miközben gazdasági szempontból is kedvező lehetőségeket kínál. Ennek köszönhetően a repce iránti kereslet világszerte növekszik, amely kihatással van a mezőgazdasági termelési gyakorlatokra és a globális piaci trendekre egyaránt.

A repce gazdasági és ipari jelentőségének megértése után érdemes közelebbről megvizsgálni a növény botanikai jellemzőit, amelyek alapvetően meghatározzák termesztési és gondozási igényeit.

1.1. A repce botanikai jellemzői

A repce, vagy más néven káposztarepce (*Brassica napus*), az egyik legfontosabb ipari és élelmiszer-növény, amely számos környezeti és agronómiai előnnyel rendelkezik. Botanikai tulajdonságainak részletes ismerete elengedhetetlen a sikeres termesztési technológiák kialakításához és a növény igényeinek kielégítéséhez.

1.1.1. A repce (*Brassica napus*) rendszertani besorolása

A *Brassica napus* a Brassicaceae családba tartozik, amely számos gazdaságilag jelentős növényfajt foglal magában, mint például a fehér káposzta, a kelkáposzta és a brokkoli. A repce a *Brassica* nemzetség egyik legismertebb képviselője, és közeli rokonságban áll más olajmagvakat adó növényekkel, például a káposzta- és a mustárfélékkel (Marcelis et al., 2018). A *Brassica napus* hibrid eredetű növény, amely a *Brassica rapa* és a *Brassica oleracea* kereszteződésével jött létre. Ennek a genetikai háttérnek köszönhetően a repce igen változatosan alkalmazkodott a különféle termesztési körülményekhez és klímákhoz, és eltérő fajtái ismertek az olajtartalom és a hozam szempontjából (Raymer, 2002).

1.1.2. Növekedési és fejlődési szakaszok

A repce fejlődése különböző szakaszokra osztható, amelyek során a növény morfológiai és fiziológiai változásokon megy keresztül. Ezek a növekedési fázisok a csírázás, a vegetatív fejlődés, a virágzás, a becőképződés és a termésérés. A csírázás gyorsan, 4-5 nap alatt megtörténik, amennyiben a talajhőmérséklet eléri a 4-5°C-ot, és elegendő nedvesség áll rendelkezésre (Rathke et al., 2005). Ezt követően a vegetatív szakaszban fejlődnek ki a levelek és a gyökérzet, ami a későbbi tápanyagfelvétel alapját biztosítja.

A virágzási szakasz a hőmérséklettől és a fajtától függően tavasszal vagy ősszel indul meg. Ez a szakasz különösen kritikus, mivel a virágzás alatti kedvezőtlen időjárási viszonyok (például szárazság vagy fagy) negatívan befolyásolhatják a termés mennyiségét és minőségét (Canola Council of Canada, 2021). A virágzás után következik a becőképződés, majd a termésérés, amely során a növény olajtartalma eléri maximális értékét. A növekedési szakaszok ismerete lehetővé teszi a gazdálkodók számára, hogy időben elvégezzék a szükséges kezeléseket, és optimalizálják a hozamot.

1.1.3. Környezeti igények (klíma, talajviszonyok)

A repce kedveli a mérsékelt éghajlatot, és az optimális növekedési feltételeket 10-20°C közötti hőmérsékleten találja meg. Az alacsonyabb hőmérséklet kedvez a korai vegetatív fejlődésnek, míg a virágzás és termésérés szakaszában mérsékelt, csapadékos időjárásra van szükség. A repce azonban képes alkalmazkodni az enyhén szárazabb vagy hidegebb körülményekhez is, különösen az őszi vetésű változatok. A talajviszonyok tekintetében a repce mélyen lazított, jó vízelvezetésű talajt igényel, mivel az érzékeny a pangó vízre és a tömörödött talajrétegekre (Fertilia, 2014).

A pH-érték szempontjából a repce számára az enyhén savas vagy semleges talaj a legmegfelelőbb, körülbelül 6-7 közötti pH-értékkel. A talaj tápanyagellátása is különösen fontos, mivel a repce magas nitrogén-, foszfor- és kénigénnyel rendelkezik, amelyek nélkülözhetetlenek az olajtartalom kialakulásához és a hozam maximalizálásához (Singh et al., 2023). A megfelelő környezeti feltételek biztosítása tehát alapvető fontosságú a sikeres repcetermesztéshez.

1.1.4. Morfológiai jellemzők: gyökérzet, szár, levelek, virágzat és termés

A repce morfológiai felépítése jól alkalmazkodott a mezőgazdasági termesztés kihívásaihoz, és előnyös a tápanyagfelvétel, valamint a termésképzés szempontjából. A növény gyökérzete mélyre hatoló, főgyökeres rendszerű, amely segít a tápanyagok és víz mélyebb rétegekből való felvételében, különösen szárazabb időszakokban. A szár egyenes és erős, amely akár 1,5 méteres magasságot is elérhet, így megfelelő stabilitást biztosít a növénynek a virágzás és becőképzés időszakában (Singh et al., 2023).

1. ábra: Repce (*Brassica napus*) virágzat (Forrás: Saját fénykép)

A levelek szórt állásúak és nagy felületűek, amelyek optimalizálják a fotoszintézist és a biomassza képződést. A virágzat laza fürtös, sárga színű virágokból áll, amelyek rovarbeporzásúak, és vonzzák a beporzó rovarokat, ami kedvezően hat a termékenyülésre. A termése a becő, amely több magot tartalmaz; ezek az apró magvak a fő hasznos részét képezik a növénynek, és magas olajtartalommal rendelkeznek. Az olajtartalom és a magméret a fajtától függően változhat, de általában 40-50%-os olajtartalom jellemzi a repcemagot, amely értékes ipari alapanyagot biztosít (Gunstone, 2004).

A repce ipari és energetikai célú felhasználásával kapcsolatos gazdasági és fenntarthatósági előnyök után fontos rátérni a repce termesztésének technikai és technológiai elemeire, amelyek a termelési hatékonyság és a minőségi hozam szempontjából meghatározóak.

1.2. A repce termesztéstechnológiájának főbb elemei

A repce termesztése precíziós tervezést és körültekintő technológiai döntéseket igényel annak érdekében, hogy a hozamot maximalizáljuk és a termés minőségét megőrizzük. A vetőmagválasztástól a talaj előkészítésén át a vetési technológiáig minden elem hozzájárul a sikeres termesztéshez, különösen a változó klimatikus körülmények és piaci elvárások fényében.

1.2.1. Vetőmagválasztás

A repcetermesztés hatékonyságának növelése érdekében kiemelt jelentőséggel bír a hibrid és helyi fajták megfelelő kiválasztása, mivel ezek számos előnnyel rendelkeznek a hozam, alkalmazkodóképesség és ellenállóság terén

Hibrid fajták és előnyeik

A hibrid fajták kiválasztása a repcetermesztés egyik legfontosabb lépése, mivel a modern hibrid vetőmagok számos előnyt biztosítanak. A hibrid fajták általában magasabb hozamot, jobb alkalmazkodóképességet és nagyobb ellenállóképességet biztosítanak a különféle kórokozókkal és káros környezeti tényezőkkel szemben (Fitos-Bedő, 2023). A hibrid repcefajták genetikailag kifejlesztett tulajdonságai révén jobban tűrik az aszályos időszakokat és a különböző betegségeket, amelyek komoly fenyegetést jelentenek a termesztés során. Az ilyen fajták nagyobb olajtartalmat is biztosítanak, amely fontos szempont az ipari felhasználás és az exportpiac számára (Canola Council of Canada, 2021).

Helyi fajtaválasztás szempontjai

A helyi fajtaválasztás szempontjai közé tartozik a termesztési környezethez való alkalmazkodás, különös tekintettel a hőmérsékletre, a csapadékmennyiségre és a talajminőségre. A gazdálkodóknak figyelembe kell venniük a helyi klimatikus viszonyokat, hiszen az egyes repcefajták eltérő időjárási és talajigényekkel rendelkeznek. Az olyan területeken, ahol a tél enyhébb, az őszi vetésű fajták általában sikeresebbek, míg a keményebb téli időjárás esetén a tavaszi vetésű fajták ajánlottak. A fajtaválasztás emellett meghatározza a növényvédelem stratégiáit is, mivel az egyes fajták különböző szintű rezisztenciát mutatnak a kártevőkkel és betegségekkel szemben.

1.2.2. Talaj-előkészítés

A megfelelő talaj-előkészítés fontos szerepet játszik a repce fejlődésében, mivel a talajművelés során biztosított ideális talajstruktúra hozzájárul a gyökérzet fejlődéséhez és a tápanyagok elérhetőségéhez. A talajművelés során a tömörödött rétegeket lazítják, hogy elősegítsék a gyökerek mélyebb behatolását és a vízmozgást. Vetés előtti műveletek közé tartozik a talaj PH-értékének beállítása, a szerves- és műtrágyázás, valamint az előző növények maradványainak eltávolítása, hogy a fiatal növények ne szenvedjenek tápanyaghiánytól vagy talajfertőzésekkel (Horváth, 2016).

A talaj szerkezete kiemelten fontos, mivel a repce érzékeny a pangó vízre és a talajtömörödségre. A mélyebb, lazított talajréteg elősegíti a növény növekedését, különösen a gyökérzet és a vegetatív részek fejlesztését. Az elővetemény szintén meghatározó, mivel bizonyos növények – például a hüvelyesek – gazdagítják a talajt nitrogénnel, amely pozitívan hat a repce növekedésére. Az elővetemény kiválasztásával csökkenthető a gyomnyomás és a betegségek előfordulásának kockázata is, ami hozzájárul a repce egészséges fejlődéséhez (Rathke et al., 2006).

1.2.3. Vetési technológia

A vetés időpontjának megválasztása kulcsfontosságú a repce sikeres termesztéséhez. A tavaszi és őszi vetésű repcék eltérő időpontban kerülnek vetésre, mivel az őszi fajtáknak időre van szükségük ahhoz, hogy a téli fagyok előtt megfelelően megerősödjenek. Az optimális időpontban végzett vetés segít a növényeknek megerősödni és felkészülni a későbbi fejlődési szakaszokra, ami jobb hozamot és nagyobb ellenálló-képességet biztosít. A vetési mélység és a sortávolság megfelelő megválasztása hozzájárul a repce egyenletes keléséhez és gyors fejlődéséhez. A vetési mélységnek általában 1-2 cm között kell lennie, hogy a magok könnyen csírázzanak, ugyanakkor megvédjék őket a kiszáradástól. A sortávolság jellemzően 12-15 cm, ami biztosítja a növények számára a megfelelő helyet a fejlődéshez és a gyökerek elterjedéséhez. Az ideális tőszám 40-60 növény/m², ami hozzájárul az optimális hozam eléréséhez és megakadályozza a túlzott versengést a tápanyagokért és a fényért (Légrádi, 2012).

A vetés utáni gondozás kiemelt figyelmet igényel, mivel ebben az időszakban a növények különösen érzékenyek a gyomnyomásra, kártevőkre és a tápanyaghiányra. A gyomirtás, a kártevők elleni védekezés, valamint a megfelelő tápanyagellátás biztosítása mind hozzájárul a növény fejlődéséhez. Emellett az első vegetatív szakaszban elvégzett gondozás lehetővé teszi, hogy a növények erőteljesebbek és ellenállóbbak legyenek a későbbi növekedési szakaszokban (Shing et al., 2023).

A repce sikeres termesztéséhez elengedhetetlen a hatékony gyomirtási technológia alkalmazása, mivel a gyomnövények jelentős versenytársat jelentenek a tápanyagokért és a fényért, ami befolyásolja a növény fejlődését és a hozamot. A következő fejezetben, ezt vizsgálom.

1.3. A repce gyomirtási technológiája

A gyomirtás kulcsfontosságú a repce termesztésében, mivel a gyomnövények csökkenthetik a hozamot és a termés minőségét, versenyezve a tápanyagokért, vízárt és fényért. A megfelelő gyomirtási technológiák alkalmazása segít abban, hogy a repceállomány egészségesen és erőteljesen fejlődjön, minimalizálva a gyomnyomást az egész termesztési szezonban.

1.3.1. A repce leggyakoribb gyomnövényei

A repce termesztésének sikeressége nagymértékben függ a gyomirtás hatékonyságától, mivel a gyomnövények versengenek a tápanyagokért, vízárt és fényért, ami végső soron a repce hozamát is befolyásolja. A gyomnövények közül a T1-T2 és T4 kategóriákba sorolhatók a legfontosabbak, mivel ezek a leggyakoribbak a repcetáblákon.

A T1-T2 gyomnövények csoportjába azok a gyomok tartoznak, amelyek ősszel kezdenek csírázni, kora tavasszal virágzanak, és nyáron is megjelenhetnek. Ezek a növények komoly gazdasági károkat okozhatnak. A *sebforrasztó zsombor* (*Cirsium arvense*) gyakori egyéves vagy áttelelő gyomnövény hazánkban, amely ősszel csírázik, de tavasszal a leglátványosabb a megjelenése. Noha nem a legveszélyesebb gyomnövények közé tartozik, a repcében való irtása nehézségekbe ütközik, mivel a repce érzékeny a rokon gyomnövények jelenlétére. A gyökérzete mélyre hatol, ami megnehezíti a kiirtását, különösen akkor, ha a repce fejlődése gyenge. *Ebszíkfü* (*Sonchus oleraceus*) az elhúzódó csírázása miatt többszöri kezelést igényel, így az őszi gyomirtás is célszerű. Viaszos, szálas levelei miatt jelentős penetrációs akadályt képez, ezért nehéz kiirtani. Gyors növekedése miatt a tápanyagokért komoly versenyt támaszt a repcének. A *tyúkhúr* (*Stellaria media*) megjelenése a repce-búza vetésváltás következményeként nő. A repce, különösen a lombzáródás után, jó gyomelnyomó képességgel bír, de ha a tyúkhúr vagy hasonló, kisebb növények ritkán jelennek meg, a célzott gyomirtás elkerülhető. Viszont ha a tyúkhúr tömegesen előfordul, főleg ha a repce fejlődése gyenge, a védekezés elengedhetetlen. Mind preemergens, mind posztemergens kezelések is alkalmazhatók, mivel a tyúkhúr jól tolerálja a szintetikus auxinokat. A *ragadós galaj* (*Galium aparine*) esetében, ha a gyom elér egy növény/m² mennyiséget, már 5%-os termés kieséssel lehet számolni, így a galaj jelentős károkat okozhat. Az általa elvont nitrogén mennyisége a kultúrnövényhez képest háromszoros. A *pipacs* (*Papaver rhoeas*) általában nem okoz nagymértékű termés csökkenést, de a táblán lévő gyomirtás hatékonyságát is befolyásolja. Tavasszal, amikor a vízellátás megfelelő, a pipacs jelenléte megakadályozhatja a gyomirtást,

ami késlekedéshez vezethet, így rontva a kezelés eredményességét. Ezért érdemes az őszi kezelést is megfontolni. A *pásztortáska* (*Capsella bursa-pastoris*) kis mérete miatt nem okoz jelentős gazdasági kárt, de tömeges megjelenés esetén védekezés szükséges. A gyom búzában és repcében is érzékeny a herbicidek többségére, ezért az őszi gyomirtás indokolt. A *pipitérek* (*Cerastium spp.*) a nehezen irtható kétszikűek közé tartoznak, különösen tavasszal, amikor már jól megerősödtek. Hagyományos hormonhatású készítményekkel szembeni toleranciájuk miatt a pontos időzítés és a megfelelő adjuváns kiválasztása elengedhetetlen. A *veronika-félék* (*Veronica spp.*) őszi szőnyegszerű kelését a repce-búza vetésváltás elősegíti. E fajok jól tolerálják a szintetikus auxinokat, és csökkent érzékenységet mutatnak az ALS-gátló szerek többségével szemben, így a borostyánlevelű veronika különösen gyakori. A *mezei árvácska* (*Viola arvensis*) fő csírázási időszaka az ősz, jó árnyéktűrő képességgel bír, és megfelelő körülmények között magasra nőhet. Az ilyen gyomok hagyományos hormonbázisú herbicidek széles körű alkalmazása miatt sok helyen elszaporodtak. E gyomok tömeges előfordulása esetén fontos a korai beavatkozás, különösen ott, ahol a talaj tavasszal nehezen járható. Az *árvacsalán-félék* (*Lamium spp.*) kis termetükkel nem okoznak komoly kárt, de tömeges előfordulásuk esetén védekezni kell. Jól tolerálják a szintetikus auxinokat, így a gyomirtás során figyelni kell a megfelelő hatóanyag választására. A *mezei tarsóka* (*Sonchus arvensis*) gyakori gyomnövény, de ritkán okoz olyan tömeges megjelenést, amely jelentős kárt okozna. A mezei tarsóka közeli rokonai a repcének is, ezért a repcedarázs álhernyója is megjelenhet rajta. Az őszi gyomirtás a leghatékonyabb módszer a kiirtására, de tavasszal is érdemes védekezni, mivel érzékeny a jól ismert gyomirtó szerekre (Kwizda Agro, n.d.).

A *T4 kategóriába* sorolt gyomnövények hátráltathatják a repce kezdeti fejlődését. Ilyenek például a *csattanó maszlag* (*Datura stramonium*), amely erőteljesen terjed, nagy bokraival árnyékolja a kultúrnövényeket. Korai fejlődési állapotában a rendelkezésre álló herbicidek némelyikével jól irtható. A *szербtövis* (*Echinops spp.*) csírázása elhúzódik, szinte egész évben képes csírázni, a nedvességtől függően. Nagy magvú gyomnövény, amely mélyről is képes kicsírázni. Az irtás hatékonyságához a pontos időzítés és a megfelelő herbicidek alkalmazása szükséges. A *parlagfű* (*Ambrosia artemisiifolia*) szintén komoly fenyegetést jelent a repcére, mivel árnyékolja a kultúrnövényeket, és allelopatikus hatásai miatt is kártékony. A parlagfű irtására mind preemergens, mind posztemergens kezelések hatékonyak lehetnek, de az irtást időben el kell végezni, hogy megakadályozzuk a felnőtt növények megjelenését a repcetáblákon. A *selyemmályva* (*Malva sylvestris*) allelopatikus hatása miatt nehezen irtható. A csírázás több hullámban történik, így a kezeléseknak tartamhatásuk is van, amelyet figyelembe kell venni a hatékonyság növeléséhez. A *libatop-félék* (*Chenopodium spp.*),

különösen az amaránt, szintén zavarják a repce fejlődését. A libatopok visszaszorítása kiemelt feladat a gyakoriságuk és a termés csökkentő hatásuk miatt. Az irtás hatékonysága érdekében fontos, hogy a gyomirtás időben, a vegetációs időszak kezdetén történjen, amikor a gyomok aktívan növekednek (Kwizda Agro, n.d.).

A repce gyomelnyomó képessége segíthet a gyomfajokkal szembeni küzdelemben, de a pontos időzítés, a megfelelő herbicidek kiválasztása és a gyomnövények folyamatos megfigyelése elengedhetetlen a hatékony védekezéshez. A pontos, időben történő beavatkozások, valamint a vetésváltás és a repce korai fejlődése jelentős mértékben csökkenthetik a gyomnövények által okozott károkat. Az elővetemények kiválasztása nagymértékben befolyásolja a következő kultúrában megjelenő gyomnövények fajtáját és sűrűségét. Az olyan elővetemények, mint a gabonafélék vagy a hüvelyesek, különböző gyomfajokkal terhelhetik a talajt, amelyek idővel megjelennek a repcében is. A szakszerűen alkalmazott vetésforgó és az elővetemények megfelelő kiválasztása hozzájárulhat a gyompopulációk szabályozásához, mivel egyes gyomfajok kevésbé tudnak túlélni vagy elszaporodni adott növénytársulások mellett (Kerekes, 2019).

1.3.2. Gyomirtási stratégiák

Mechanikai gyomirtás: szántás, kapálás

A mechanikai gyomirtás, például a szántás és kapálás, fontos szerepet játszik a repce gyomnövények elleni védelmében, különösen a fenntartható mezőgazdasági rendszerekben. A szántás során a talaj forgatása lehetővé teszi a gyomok gyökerének megsemmisítését, ezáltal csökkentve azok újra megjelenését a növekedési szezon során. A sekélyebb kapálás alkalmas az újonnan kelő gyomnövények eltávolítására a repce korai fejlődési szakaszában, míg a mélyebb szántás elősegíti a nagyobb gyökérzetű gyomok, például a mezei acat visszaszorítását (Karamán, 1998).

A kémiai gyomirtás a modern repcetermesztés egyik alapvető eszköze, amely lehetővé teszi a különböző gyomfajok elleni célzott védekezést. Az előre megválasztott herbicidek alkalmazása (pl. posztemergens és preemergens típusok) biztosítja a hatékony gyomirtást a repce különböző fejlődési szakaszaiban. A preemergens herbicidek alkalmazása közvetlenül vetés után vagy a kelés előtt történik, és célja a gyomok kelésének megakadályozása. A posztemergens herbicidek alkalmazása pedig a már kikelt gyomnövények ellen hat, megcélozva mind a kétszikű, mind az egyszikű gyomokat. Az egyes herbicid-típusok

megfelelő alkalmazása lehetővé teszi a gyomirtást anélkül, hogy veszélyeztetné a kultúrnövény egészségét vagy a talaj mikrobiális életét (Hornýák, 2014).

Az integrált gyomirtási stratégia célja, hogy különböző módszereket kombinálva minimalizálja a kémiai szerek használatát, miközben maximalizálja a gyomirtás hatékonyságát. Preventív módszerek, mint például a tiszta vetőmag használata és a megfelelő vetésforgó kialakítása, segítenek megelőzni a gyomfertőzést, míg a kulturális módszerek, például a sűrűbb növényállomány és a vetésidő optimalizálása, csökkenthetik a gyomnövények versenyképességét. Az integrált megközelítés hosszútávon fenntartható és környezetbarátabb megoldást jelent, hozzájárulva a repcetermesztés ökológiai lábnyomának csökkentéséhez (Asaduzzaman et al., 2014).

A gyomirtási technológiák ismertetése után fontosnak vélem kitérni, a repcetermesztés másik kihívást jelentő területére, a kártevők és betegségek elleni védekezésre, melyek szintén jelentősen befolyásolhatják a termés minőségét és hozamát.

1.4. A repce kártevői és a velük szembeni védekezés

A repce sikeres termesztéséhez nélkülözhetetlen a kártevők hatékony kezelése, mivel ezek a károsítók jelentős veszteséget okozhatnak a termésben. Az alábbiakban áttekintjük a repcét támadó leggyakoribb kártevőket és a védekezési lehetőségeket, beleértve a mechanikai, kémiai és biológiai módszereket, valamint az integrált növényvédelem (IPM) szerepét.

1.4.1. A repcét érintő leggyakoribb kártevők

A repce sikeres termesztése során a kártevők hatékony kezelése kulcsfontosságú, mivel ezek a károsítók jelentős termésvesztést okozhatnak.

A leggyakoribb kártevők és azok hatása:

Repcebolha (*Psylliodes chrysocephala*): A repcebolha a fiatal növények leveleit támadja, lárvái károsítják a hajtásokat, ami lyukacsosodást és növekedéscsökkenést eredményez. Az enyhe telek után szaporodásuk fokozódik, és súlyos fertőzés esetén a teljes állomány kipusztulhat, ami különösen káros, ha a vetés sűrű és a repce lassan fejlődik.

2. ábra: Repcebolha (*Psylliodes crysocephala*) kárkép (Forrás: Saját fénykép)

A védekezés kémiai inszekticidekkel történik, melyeket a növények kezdeti, legérzékenyebb fejlődési szakaszaiban célszerű alkalmazni. *Repcedarázs* (*Athalia rosae*): Az egyik legjelentősebb kártevő, amely lárvái a leveleken károsítanak, súlyos károsodást és fotoszintetikus felületvesztést okozva. A károk súlyossága függ az időjárási viszonyoktól és a populáció nagyságától, különösen esős, párás időben. A károk mérséklésére integrált védekezést alkalmaznak, amelyben a kémiai permetezés mellett mechanikai eljárások, például a korai vetés is szerepet kap. *Repcebecőormányos* (*Ceutorhynchus assimilis*): Virágzáskor a becőket támadja, ahol a lárvái a magokat károsítják, csökkentve a terméshozamot és a minőséget. Az egyedek ellen különösen fontos a pontos időzítésű kémiai védekezés, mivel így lehet megelőzni, hogy a tojások a becőkbe kerüljenek. Az időjárás és a környezeti feltételek függvényében a helyes hatóanyag és permetezési idő választása biztosít hatékony eredményt. *Káposzthalégy* (*Delia radicum*): A gyökérzetet támadja, különösen a hűvös, nedves időszakokban okozva problémát, amikor ezek az időjárási feltételek kedveznek a kártevő fejlődésének. A káposzthalégy a repce víz- és tápanyagfelvételét csökkenti, ami gyengíti a növényeket. Az ellene való védekezésben a mechanikai és biológiai módszerek is szerepet kapnak, például a talajtakarás, amely a kártevők tojásrakását akadályozza (Ripka & Nagy, 2018).

A repcetermesztés során az integrált növényvédelem (IPM) keretében a mechanikai, kémiai és biológiai módszerek kombinációja nyújt optimális védelmet. A mechanikai módszerek, mint a

talajlazítás, és a kártevők előrejelzése hatékonyan csökkenthetik a fertőzést. A kémiai védekezéskor a megfelelő időzítés és a hatóanyag kiválasztása különösen fontos. Emellett a biológiai módszerek, mint a természetes ragadozók alkalmazása, hosszú távon is fenntartható és hatékony megoldást kínálnak a kártevők visszaszorítására.

1.4.2. Védekezési stratégiák

A mechanikai védekezés hatékony eszköze a kártevők elleni védekezésnek, amely magában foglalja a csapdázást és a riasztást.

3. ábra: Rovarcsapda (sárgalap) (Forrás: Saját fénykép)

A csapdázás különösen a repcebolha és a repcedarázs esetében hasznos, mivel lehetőséget biztosít a kártevők korai észlelésére és az állomány fertőzöttségének monitorozására. Ezen kívül a riasztási technológiák, mint például a ragadós csapdák, jelentősen csökkenthetik a kártevő populációt, így megelőzve a kártételt a kezdeti szakaszban (Vojinovic, 2010).

A kémiai védekezés, különösen a rovarölő szerek, fontos szerepet játszik a repce kártevőinek ellenőrzésében, ha a mechanikai és biológiai módszerek nem nyújtanak elegendő védelmet. Az inszekticidek használata különösen hatékony a repcebolha és a repcedarázs ellen, amelyek gyorsan elszaporodhatnak, és súlyos károkat okozhatnak. A szelektív inszekticidek alkalmazása segít minimalizálni a nem célzott rovarpopulációkra gyakorolt negatív hatásokat, fenntartva az ökológiai egyensúlyt és megvédve a hasznos élőlényeket (Williams et al., 2011). A biológiai védekezés a természetes ellenségek, például a parazitoidok és ragadozók alkalmazásán alapul. A repce kártevői ellen többféle természetes ellenséget használnak

sikeresen, mint például a darázsfajok és a ragadozó rovarok, amelyek segítenek a kártevő populáció csökkentésében. A biológiai védekezés hosszútávon fenntarthatóbb megoldás, mivel nem hagy káros vegyi maradványokat a növényen vagy a talajban, és elősegíti a biodiverzitás fenntartását (Hokkanen, 2008).

1.4.3. Az integrált növényvédelem (IPM) szerepe a kártevők ellen

Az integrált növényvédelem (IPM) a kártevők elleni védekezésben olyan holisztikus megközelítést kínál, amely a mechanikai, kémiai és biológiai módszereket ötvözi annak érdekében, hogy a növényvédő szerek alkalmazását minimálisra csökkentse. Az IPM koncepciójának központi célja, hogy fenntartható egyensúlyt teremtsen a hatékony védekezés és a környezetbarát megoldások között, így csökkentve a vegyszerek hosszú távú ökológiai hatását. Ezen stratégia lényeges elemei közé tartozik a preventív intézkedések alkalmazása: a vetésforgó optimalizálása, amely megszakítja a kártevők életciklusát; a növényállomány sokféleségének fenntartása, ami csökkenti a fertőzési gócok kialakulását; valamint a rendszeres monitorozás, amely pontos információkat szolgáltat a kártevők aktuális helyzetéről, lehetővé téve az időben történő beavatkozást (Koppert, n.d.).

Az IPM különös hangsúlyt fektet a kártevők természetes ellenségeinek megőrzésére és alkalmazására is. Ezen biológiai védekezési tényezők (mint például a predátorok és parazitoidok) képesek a károsítók populációját a kritikus küszöbérték alatt tartani. Az IPM-ben emellett helyet kapnak a mechanikai módszerek is, például a szántás és talajművelés, amelyekkel a kártevők lárváinak és bábjaiknak túlélési esélyei csökkenthetők. A kémiai védekezés ebben a rendszerben csupán kiegészítő szerepet kap, amely kizárólag akkor indokolt, amikor más védekezési eszközök önmagukban nem elegendőek. A környezetkímélő, célzott szerek alkalmazása – figyelembe véve a megfelelő időzítést és a hatóanyag rotációját – alapvető jelentőségű, hogy elkerülhető legyen a kártevők rezisztenciájának kialakulása (Koppert, n.d.).

Összefoglalva, az IPM olyan komplex megoldást kínál, amely egyszerre biztosít hatékony védelmet a kártevők ellen, miközben a fenntarthatóságra és az ökológiai egyensúly megőrzésére is törekszik. Ezzel nemcsak a növények egészségi állapotát támogatja, hanem hosszú távon csökkenti a környezet terhelését és elősegíti az ellenálló-képesség kialakulását is (Koppert, n.d.).

A kártevők elleni védekezési módszerek ismertetését követően a repce további növényvédelmi kihívásaira, különösen a betegségek kezelésére összpontosítok, amelyek szintén meghatározóak a termés hozam és a növény egészsége szempontjából.

1.5. A repce betegségei és azok kezelése

A repce termesztése során a kártevők mellett a betegségek is jelentős hatással lehetnek a növények egészségére és a hozamra. A leggyakoribb repcebetegségek, mint a fómás szárfoltosság, a fehérpenész, az alternáriás betegség és a peronoszpóra, komoly kihívást jelentenek a gazdálkodók számára. Az alábbiakban részletesen áttekintjük ezeket a betegségeket és a kezelésükre alkalmazható módszereket.

1.5.1. A leggyakoribb repcebetegségek

A repce termesztését számos betegség fenyegeti, amelyek különböző mértékben befolyásolják a növények egészségét és a termés mennyiségét. A leggyakoribb betegségek közé tartozik a fómás szárfoltosság, fehérpenész, alternáriás betegség és peronoszpóra. E betegségek mindegyike sajátos tünetekkel és terjedési körülményekkel rendelkezik, amelyeket a gazdálkodóknak alaposan ismerniük kell a hatékony védekezés érdekében.

*Fómás szárfoltosság (*Leptosphaeria maculans*)*

A fómás szárfoltosság a repce egyik legelterjedtebb és legrombolóbb betegsége, amelyet a *Leptosphaeria maculans* gomba okoz. A betegség a növény szárán és levelein fekete foltok formájában jelentkezik. Ezek a foltok a fotoszintézis csökkenéséhez és a szárak gyengüléséhez vezethetnek, mivel megakadályozzák a növény tápanyagfelvételét. A betegség terjedését kedvezőtlen időjárási viszonyok, például magas páratartalom és esős időszakok segítik elő, mivel a gomba spórái ilyenkor könnyebben terjednek. A repce termésének megóvása érdekében különösen fontos a monitorozás és a korai védekezés, ami magában foglalja a fertőzött részek eltávolítását és fungicidek alkalmazását is (Volker, 2018).

*Fehérpenész (*Sclerotinia sclerotiorum*)*

A fehérpenész, amelyet a *Sclerotinia sclerotiorum* gomba okoz, szintén jelentős problémát jelent a repcetermesztésben. A betegség a növény virágait és szárát támadja meg, fehér, bolyhos penészszerűt képezve, amely azonnali beavatkozást igényel. A fehérpenész főként a virágzási időszakban terjed, és nagyobb eséllyel jelentkezik nedves körülmények között, amikor a hőmérséklet is kedvező. A fertőzés következtében a növények pusztulhatnak el, ami

jelentős termés kiesést okoz, ezáltal gazdasági problémákat is eredményezhet. A megelőzés érdekében a gazdálkodóknak ügyelniük kell a növények közötti távolságra, valamint a talaj vízelvezetésére is (Volker, 2018).

Alternáriás betegség (Alternaria brassicae)

Az alternáriás betegség, amelyet az *Alternaria brassicae* gomba okoz, a repce leveleit és virágait érinti. A betegség általában barna foltok formájában jelenik meg, amelyek később összefonódhatnak, és így a levelek elszáradásához vezethet. A betegség terjedését a sűrű növényállomány, valamint a nem megfelelő agrotechnikai gyakorlatok segítik elő. A levelek felületének csökkenése csökkenti a fotoszintézis hatékonyságát, ami kedvezőtlenül befolyásolja a növény fejlődését. Így a megelőzés érdekében fontos a megfelelő távlatok és a levegőztetés biztosítása, amely lehetővé teszi a levelek megfelelő szellőzését és csökkenti a gombás megbetegedések kockázatát (Volker, 2018).

Peronoszpóra (Peronospora brassicae)

A peronoszpóra a repce egyik legismertebb gombás betegsége, amelyet a *Peronospora brassicae* gomba okoz. A betegség különösen nedves körülmények között terjed, és a levelek alsó oldalán zöldes-barna foltok formájában jelenik meg. E foltok a levélfonákon fejlődnek, és a betegség következtében a levelek fonnyadása és elszáradása következhet be. A termés csökkenés mellett a peronoszpóra a növények általános egészségére is negatív hatással van, csökkentve azok ellenálló képességét más kórokozókkal szemben. A peronoszpóra elleni védekezés során fontos a növények rendszeres ellenőrzése, a kórokozó első jeleinek azonnali kezelése, valamint a kedvezőtlen körülmények elkerülése (Volker, 2018). E betegségek felismerése és kezelése elengedhetetlen a repce termesztésének fenntartásához és a gazdasági hatékonyság biztosításához.

1.5.2. A betegségmegelőzés lehetőségei

A betegségmegelőzés egyik leghatékonyabb módja a megfelelő agrotechnikai gyakorlatok alkalmazása. Az agrotechnikai intézkedések közé tartozik a vetésforgó alkalmazása, amely segít csökkenteni a kórokozók felhalmozódását a talajban. A vetésforgó különösen fontos, mivel megakadályozza, hogy ugyanazon növények ismételt megjelenjenek egy területen, ezzel csökkentve a kórokozók populációját és a betegségek megjelenésének kockázatát. A megfelelő vetésforgó kialakítása a helyi agronómiai feltételek figyelembevételével történik. Ezen kívül az optimális vetésidő választása is kulcsfontosságú. A korai vagy késői vetés

növeli a kórokozók támadási lehetőségeit, míg a megfelelő időben történő vetés biztosítja a növények egészséges fejlődését. A helyes vetésidő meghatározásához figyelembe kell venni a helyi időjárási viszonyokat, a talaj hőmérsékletét és a növény fejlődési szakaszait (Shieling & Christen, 2015). Ezen tényezők figyelembevételével a gazdálkodók növelhetik a repce termésbiztonságát.

4. ábra: Hidastraktor, kémiai védekezés segítésére (Forrás: Saját fénykép)

A kémiai védekezés, különösen a fungicidek használata, kulcsszerepet játszik a repce betegségeinek ellenőrzésében. A kémiai módszerek alkalmazása lehetővé teszi a kórokozók gyors és hatékony kezelését, ami elengedhetetlen a termésveszteség minimalizálásához. A megfelelő hatóanyagok alkalmazása segít csökkenteni a kórokozók elterjedését és biztosítja a növények egészségét. Azonban a fungicidek használata előtt fontos a kórokozók helyes azonosítása, hogy a megfelelő szert válasszák ki. Emellett a fungicidek hatásmechanizmusát és a kezelési időpontokat is figyelembe kell venni a hatékony védekezés érdekében (Kwizda, n. d.).

A rezisztens fajták termesztése szintén kulcsfontosságú eleme a betegségmegelőzésnek. A megfelelő fajták kiválasztása segít minimalizálni a betegségek megjelenését és terjedését, ezzel a termelők védettebbé válhatnak a kórokozók ellen. A rezisztens fajták használata mellett fontos a változatos növényállomány fenntartása, amely szintén hozzájárul a

betegségek ellenállóbbá tételéhez. A rezisztencia genetikai alapjai folyamatos kutatás tárgyát képezik, hogy a jövőben még ellenállóbb fajtákat lehessen kifejleszteni (Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, 2022).

A betegségekkel szembeni védekezési módszerek elemzését követően a repce tápanyagigényére és trágyázására térek át, mivel a megfelelő tápanyagellátottság elengedhetetlen a növény optimális fejlődéséhez és a termés mennyiségének és minőségének növeléséhez.

1.6. A repce tápanyag igénye és trágyázása

A repce (*Brassica napus*) optimális növekedéséhez és fejlődéséhez elengedhetetlen a megfelelő tápanyag-ellátottság. A növény tápelem igénye széles spektrumot ölel fel, amely magában foglalja a makro- és mikroelemeket is. Az alábbiakban részletesen áttekintjük a repce tápelem-igényét, a tápanyag-utánpótlás módszereit, valamint a tápanyagellátás hatását a növény fejlődésére és hozamára.

1.6.1. A repce tápelem igénye: makro- és mikroelemek szerepe

A növények táplálkozásában a makrotápanyagok kulcsszerepet játszanak, különösen a termesztett növények, mint a repce esetében. A nitrogén, foszfor, kálium és kén nemcsak a növények egészséges fejlődéséhez szükségesek, hanem a hozam és a termés minőségének javításában is jelentős szerepet töltenek be. Ezek az elemek különböző biológiai és kémiai folyamatok révén hatnak a növényekre, és elengedhetetlenek a növekedés és a fejlődés szempontjából. Az alábbiakban részletesen bemutatom ezeket a makrotápanyagokat, kiemelve a repce életfolyamataira gyakorolt hatását.

A *nitrogén* az egyik legfontosabb makrotápanyag a repce számára, mivel jelentős hatással van a vegetatív növekedésre és a maghozamra. A nitrogén szerepe a klorofill szintézisében is megnyilvánul, ami elengedhetetlen a fotoszintézishez. A klorofill jelenléte nemcsak a növények zöld színét adja, hanem közvetlenül befolyásolja a fotoszintézis hatékonyságát is. A megfelelő nitrogénellátottság növeli a levelek számát és zöldességét, amely végső soron a termés mennyiségét és minőségét is befolyásolja. A nitrogénhiány a növények sárgulásához vezet, csökkentve ezzel a fotoszintézis mértékét, ami negatívan befolyásolja a termés hozamot. A foszfor kulcsszerepet játszik a gyökérfejlődésben és a becőképződés folyamatában. A jól fejlett gyökérzet lehetővé teszi a tápanyagok és víz hatékony felvételét, amely alapvető a

növény növekedéséhez. A *foszfor* nemcsak a gyökérfejlődést segíti, hanem hozzájárul a virágzás és a termésképzés folyamatához is. A foszforhiány következményeként a növény növekedése lelassulhat, a levelek sötétzöldre vagy lila árnyalatúra változhatnak, és a hozam csökkenhet. A megfelelő foszfor-ellátottság tehát elengedhetetlen a repce egészséges fejlődéséhez és a kedvező terméshozam eléréséhez. A *kálium* jelentős szerepet játszik a repce stressz tűrőképességében és a vízháztartás szabályozásában. Ez a makrotápanyag segít a növénynek a vízfelvétel optimalizálásában és a tápanyagok szállításában, amely elengedhetetlen a növény egészséges fejlődéséhez. A kálium részt vesz a sejtek vízháztartásának fenntartásában is, segítve a növény alkalmazkodását a különböző környezeti stresszekhez, például a szárazsághoz. Káliumhiány esetén a növény vízhiányos állapotba kerülhet, ami a termés csökkenéséhez vezethet. A kálium tehát kulcsfontosságú a repce vízháztartásának és általános egészségének megőrzésében. A *kén* szintén fontos tápelem a repce számára, mivel befolyásolja az olajtartalmat és a fehérjeképződést. A kén részt vesz a fehérjék és aminosavak szintézisében, így a repce olajtartalmának növelésében is kulcsszerepet játszik. A kénhiány következményeként a repce levelei sárgulni kezdenek, és a növény általános egészségi állapota romlik, ami szintén negatívan hat a hozamra. A megfelelő kénellátottság tehát alapvetően hozzájárul a repce terméshozamának és olajtartalmának optimalizálásához (Yara Hunária, 2024).

A nitrogén, foszfor, kálium és kén megfelelő arányban való biztosítása elengedhetetlen a repce optimális növekedéséhez és a magas hozam eléréséhez. Ezeknek a tápelemeknek a hiánya, vagy egyensúlytalansága komoly hatással lehet a növény fejlődésére, a termés mennyiségére és minőségére, ezért fontos, hogy a gazdálkodók figyeljenek a tápanyagellátásra és a talaj tápanyagtartalmának rendszeres ellenőrzésére.

1.6.2. Tápanyag-utánpótlás módszerei

Szerves trágyázás: komposzt, istállótrágya

A szerves trágyázás, például komposzt vagy istállótrágya alkalmazása, jelentős mértékben hozzájárul a talaj tápanyagtartalmának növeléséhez és a talaj struktúrájának javításához. A szerves anyagok nemcsak tápanyagforrást jelentenek, hanem pozitív hatással vannak a talajvíz- és levegőgazdálkodására is. A szerves trágya használata javítja a talaj biológiai aktivitását, elősegítve ezzel a mikrobák fejlődését, amelyek lebontják a tápanyagokat és elérhetővé teszik azokat a növények számára. A repce gyökérfejlődésére kedvező hatással

van, mivel a javuló talajszerkezet lehetővé teszi a gyökerek könnyebb növekedését és a víz, valamint tápanyagok hatékonyabb felvételét (Bamdad et al., 2014).

Műtrágyázás: műtrágyák fajtái, időzítése, mennyisége

5. ábra: Műtrágyaszóró, tavaszi fejtrágyázás (Forrás: Saját fénykép)

A műtrágyázás során a gazdálkodóknak figyelembe kell venniük a műtrágyák típusát, alkalmazási időpontját és mennyiségét. A nitrogén-, foszfor- és káliumtartalmú műtrágyák használata alapvetően segítheti a repce növekedésének optimalizálását, mivel ezek az alapvető tápanyagok kulcsszerepet játszanak a növény fejlődésében. A nitrogén különösen fontos a vegetatív növekedési szakaszban, amikor a növények a legnagyobb tápanyagigényüket mutatják. A megfelelő időzítés mellett a műtrágyák mennyisége is kulcsfontosságú; a túlzott műtrágyázás nemcsak a költségeket növeli, hanem a környezeti terhelést is fokozza, így elengedhetetlen a precíziós mezőgazdasági megközelítés alkalmazása (Fageria et al., 2010).

Levéltrágyázás: mikroelem-pótlás szerepe

A levéltrágyázás során a mikroelemek, mint például cink, mangán és bor, közvetlenül a levelekre juttathatók, így lehetővé téve a tápanyaghiányok gyors és hatékony kezelését. Ez a módszer különösen hasznos lehet, amikor a növények tápanyagigénye hirtelen megemelkedik, például virágzás előtt vagy után. A mikroelemek közvetlenül felszívódnak a növényekbe, így

gyors választ eredményeznek a tápanyagok pótlására. A levéltrágyázás előnyei közé tartozik a fokozott tápanyagfelvétel és a növények ellenállóbbá válása a stresszhelyzetekkel szemben, mint például a szárazság vagy a betegségek (Hoffmann, 2014). Ezen túlmenően a levéltrágyázás lehetőséget ad arra is, hogy a gazdálkodók a növények aktuális állapotának megfelelően állítsák be a tápanyagellátást, így maximalizálva a termés hozamot és a növények egészségét.

Ezek a módszerek együttesen hozzájárulnak a repce optimális tápanyag-ellátottságához, amely elengedhetetlen a termés mennyiségének és minőségének növeléséhez. A tudatos tápanyag-gazdálkodás tehát nem csupán a növények fejlődését segíti, hanem hozzájárul a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatokhoz is.

1.6.3. Talajvizsgálat és precíziós mezőgazdasági technológiák alkalmazása a tápanyagellátás optimalizálásában

A talajvizsgálat a mezőgazdasági termelés alapvető eleme, különösen a repce esetében, ahol a tápanyagok optimális ellátása kulcsfontosságú a növények fejlődéséhez és a termés hozamának maximalizálásához. A talaj vizsgálata során meg kell határozni a talaj pH-értékét, tápanyagtartalmát (mint például a nitrogén, foszfor, kálium) és a szerves anyagok szintjét. A pontos eredmények birtokában a gazdálkodók képesek megérteni, hogy mely tápanyagok hiányoznak, és ennek megfelelően tudják megtervezni a tápanyag-utánpótlást (Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, 2019).

A precíziós mezőgazdasági technológiák, például a térinformatika és a tápanyag-térképezés, forradalmasítják a hagyományos mezőgazdasági gyakorlatokat. Ezek a technológiák lehetővé teszik a gazdálkodók számára, hogy a talaj tápanyagtartalmát térképezzék fel, és az eredmények alapján célzottan alkalmazzanak műtrágyákat és más tápanyagokat. Ez a megközelítés minimalizálja a tápanyagok pazarlását, csökkenti a környezeti terhelést, és hozzájárul a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatokhoz. A tápanyagok precíziós alkalmazása nemcsak a környezeti hatásokat csökkenti, hanem javítja a hozamokat és a termés minőségét is, így a gazdálkodók gazdasági helyzete is javulhat (Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, 2019).

1.6.4. A tápanyag-utánpótlás hatása a repce fejlődésére és hozamára

A repce tápanyag-utánpótlása közvetlenül befolyásolja a növény fejlődését, hozamát, valamint a termés minőségét. A megfelelő tápanyagellátás kulcsszerepet játszik a repce növekedésében, hiszen a tápanyagok, mint például a nitrogén, foszfor és kálium, elengedhetetlenek a fotoszintézishez, a gyökérfejlődéshez és a virágzáshoz. A megfelelő tápanyag-utánpótlás növeli a növények ellenálló képességét a betegségekkel és kártevőkkel szemben, ezzel hozzájárulva a termés mennyiségének és minőségének javításához. Kísérleti eredmények azt mutatják, hogy a tápanyag-utánpótlás optimalizálása nemcsak a hozam növeléséhez, hanem a termés minőségének javításához is hozzájárul. A megfelelő tápanyagellátás növeli az olajtartalmat és a fehérjetartalmat, ami különösen fontos a repce piaci értékének szempontjából. A termelők számára tehát elengedhetetlen, hogy figyelembe vegyék a növény tápanyagigényeit, és ennek megfelelően alakítsák ki tápanyag-utánpótlási stratégiáikat (Batabyal, 2017).

1.7. Szakirodalmi összefoglaló

A repce (*Brassica napus*) termesztése jelentős gazdasági haszonnal jár, és a modern mezőgazdaságban egyre nagyobb figyelmet kap a fenntarthatóság és a hatékonyság. A repce termesztéstechnológiájának részletes megértése kulcsfontosságú a hozamok maximalizálása és a termelési költségek csökkentése érdekében.

A repce termesztése több fő elemre épül, mint például a vetőmagválasztás, a talajelőkészítés, a vetési technológia, a gyomirtás, a kártevők és betegségek elleni védekezés, valamint a tápanyag-utánpótlás. Az optimális hibrid fajták kiválasztása elősegíti a repce alkalmazkodóképességét és hozamának növelését. A talajművelés és a megfelelő vetési technológia alkalmazása szintén elengedhetetlen a jó gyökérfejlődés és a növény stabilitása érdekében.

A gyomirtás során mind mechanikai, mind kémiai módszerek alkalmazása javasolt, míg az integrált gyomirtási megközelítések a fenntarthatóságot segítik elő. A kártevők és betegségek elleni védekezés magában foglalja a mechanikai, kémiai és biológiai módszereket, amelyek együtt segítenek a repce egészségének megőrzésében.

A tápanyagellátás terén a makro- és mikroelemek megfelelő arányának biztosítása, valamint a szerves és műtrágyák együttes használata elengedhetetlen a repce fejlődésének optimalizálása érdekében. A talajvizsgálatok és a precíziós mezőgazdasági technológiák alkalmazása

lehetővé teszi a tápanyagok célzott és hatékony felhasználását, ezáltal maximalizálva a hozamot és csökkentve a környezeti hatásokat.

A repce termesztésének fenntarthatósága és hozamának növelése érdekében a következő javaslatok fogalmazhatók meg:

Hibrid fajták választása: A legújabb, genetikai szempontból fejlett hibrid fajták alkalmazása növelheti a termés hozamot és a betegségekkel szembeni ellenállóságot.

Agrotechnikai gyakorlatok fejlesztése: A vetésforgó és az elővetemények megfelelő megválasztása segíthet a talaj tápanyagtartalmának javításában és a gyomok, kártevők, betegségek csökkentésében.

Precíziós mezőgazdaság alkalmazása: A modern technológiák, mint például a drónok és a tápanyag-térképezés alkalmazása, lehetővé teszik a pontos tápanyagellátást és a vízgazdálkodást.

Integrált növényvédelmi stratégiák: A biológiai védekezési módszerek, mint a természetes ellenségek alkalmazása, elősegítik a fenntartható növényvédelmet.

Tápanyag-utánpótlás optimalizálása: Az agrotechnikai módszerek és a tápanyagok célzott alkalmazása hozzájárul a repce hozamának és minőségének javításához, miközben csökkenti a környezeti terhelést.

Ezek a javaslatok nemcsak a repce hozamának növelését célozzák, hanem a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok alkalmazását is elősegítik, ezáltal hozzájárulva a környezet védelméhez és a mezőgazdasági termelés hosszú távú fenntarthatóságához.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

2.1. Vizsgálat helye

Szakdolgozatom témájához illően *repce* (*Brassica napus*) tavaszi tápanyag vizsgálatot végeztem. Helyszín Varsádon található családi gazdaságunk, Yeoman Enclosures Kft területén. A táblák légvonalban nagyjából 400 méterre helyezkednek el egymástól.

6. ábra: Diós tanya, gazdaságunk központja (Forrás: Saját fénykép)

2.2. Jellemző éghajlat

Varsádon jellemzően a kontinentális éghajlat uralkodik. Évi középhőmérséklet $12\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ra tehető. Az éves csapadék mennyisége 600 mm körül alakul. Napsütötte órák száma 2000 óra.

A gyakorlatban az utóbbi években sajnos ez nem teljesen alakul így. Az éves csapadék a vizsgálat időpontjában csak 487 mm volt, ami 113 mm-el marad el az évi átlagos csapadék

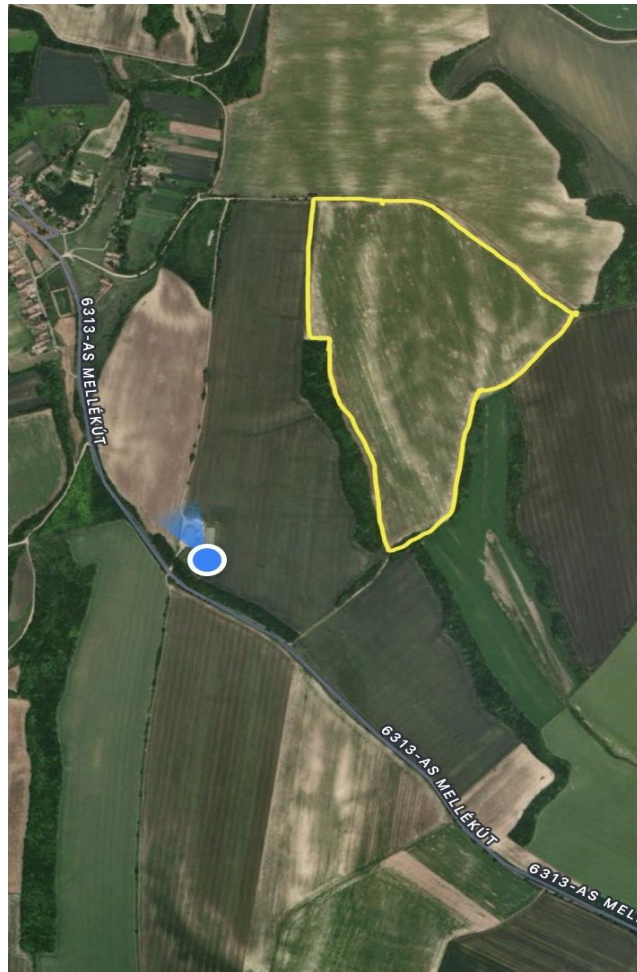
menyiségétől. Az évi középhőmérséklet emelkedett nagyjából 14 C°-ra. Ezen eredmények összessége a termés mennyiségét negatív irányba sodorják.

2.3. Talajadottságok

Mindkét terület barna erdőtalaj. A Nánai-hát aljában a réti öntéstalaj jellegzetességei is megmutatkoznak. Magasabb kötöttség, magasabb P és K tartalom. Mindez annak köszönhető, hogy a terület nyugati szélén egy patak húzódik. Ez a patak az alsó folyásnál átmegy egy kisebb rétbe. Valószínűleg ez a réti jelleg húzódik át a Nánai hát alsó részére. Amikor ez a patak még kiöntött, hordalékával táplálta a talajt és tömörítette is azt.

7. ábra: Nánai hát. sárgával körbe határolt terület (Forrás: Google earth)

8. ábra: Sárga oldal, tábla nevéből adódóan több löszös lejtő (Forrás Google earth)

2.4. Domborzati viszonyok

Mindkét tábla lejtős, éppen ezért erodált foltok már megjelennek ezeken. Ennek mértéke a Sárga oldalon nagyobb, ugyanis itt a domborzati viszonyok miatt 2-3 nagyobb (meredekebb) lejtős rész is megtalálható. Valószínűleg ennek köszönhető az erodált részek nagyobb mértéke is.

2.5. Vizsgált táblák talaj előkészületei

A két vizsgált tábla talaj előkészületeiben nincs különbség. A *repce* (*Brassica napus*), mint azt korábban megírtam, a porhanyós, laza talajt kedveli. Előkészítés során először egy mélylazítással kezdtünk, amely 45 cm mélyen történt. Ezt követően grúber segítségével a

felső 20 cm-t igyekeztünk rögmentesre dolgozni. A grúberozással egy menetben a traktor orrára szerelt kijuttató eszköz segítségével szárbontó baktériumot juttattunk ki. Ez állt 1L/ha Natur plasma Gombából és 3L/ha Natur Fortéból. A vizsgálat ideje alatt ezen szerek kijuttatása plusz pontot jelentett a támogatási rendszerben.

Vetést megelőzően komplex műtrágya is került kiszórásra a területen. A komplex műtrágya összetétele 10-26-26 volt. Ennek mennyisége hektáronként 350 kilogrammot jelentett. Nem történt differenciált kijuttatás. Túlfedés nem történt a traktorban található szakaszvezérlésnek köszönhetően.

9. ábra: Repce (*Brassica napus*) előkészítéshez használt mélylazító (Forrás: Saját fénykép)

2.6. Vizsgált táblák vetése

A két táblán a vetés ugyanakkora magmennyiséggel történt gabona vetőgéppel, hektáronként 420.000 szemmel. A vetés mélysége 2-3 cm között ingadozott. Viszonylag száraz, enyhén nedves talajba került elvetésre. Dekalb hibridet vetettünk, amely Exbury néven van jelen a piacon. A vetéssel egy menetben nem történt tápanyag kijuttatás.

Először a Sárga oldal került elvetésre, 2023. augusztus 22.-én. A Sárga oldal területnagysága 40 ha. A Nánai hát lett utóbb vetve 2023. augusztus 24.-én. Ennek a táblának területnagysága 80 ha körül alakul.

A vizsgált tábláknál mindkét esetben őszi búza volt az elővetemény.

2.7. Kártevők elleni védekezések

Az első védekezés közvetlenül vetés után és kelés előtt történt (pre emergens). Ennek dátuma mindkét tábla esetében 2023. augusztus 26.-án történt. Kijuttatásra került hektáronként 1,5L/ha SultanTop, 0,2 L/ha Kalif (pre emergens gyomirtószerek). A víz mennyisége hektáronként 250l.

A második védekezés 2023. szeptember 18.-án történt. Ebben az esetben a repce csírázását gátló búza árvakelés és repcebolha (2.ábra) ellen védekeztünk. hektáronként 1,25l Gramfix-et és 0,2l Sumi Alfát használtunk.

10. ábra: Árvakelésű búza megjelenése a Sárga oldalon (Forrás: Saját fénykép)

A harmadik védekezés esetében gyomirtó, gombaölő és rovarölő kombinált kezelést végeztünk. Erre a kezelésre a Sárga oldal esetében 2023. október 5.-én, míg a Nánai hát

esetében 2023.október 6.-án került sor az alábbi szerek használatával: Gyomirtás: Belkar 0,25 l/ha; Gombaölő: Mystic 1 l/ha; Rovarölő: Sumi Alfa 0,2 l/ha.

2.8. Tavaszi fejtrágyázási kísérlet

A tavaszi fejtrágyát két menetben juttatjuk ki. Jellemzően az első adagot tél utolsó hetében szoktuk kijuttatni február közepe/vége felé. A második adagot március közepe/vége táján.

Az első adag fejtrágya Nitrogén (N) és Kén (S) hatóanyag tartalmú. Ebben az esetben 26% N és 13% S tartalmú műtrágyát juttatunk ki a területekre. Itt is két típust vizsgáltunk. Az egyik Duslo DASA a másik Duslo ENSIN.

A két műtrágya összetétele ugyanaz. Az ENSIN hosszabb felszívódási idővel rendelkezik, tehát tovább van jelen a talajban, ezáltal tovább lesz felvehető a növény számára.

A második fejtrágyázás esetében LAT 27%- os Nitrogén műtrágyát juttatunk ki. Ez a műtrágya továbbá tartalmaz 11.5% Kalcium-oxidot (CaO) ami elengedhetetlen a sejtfalképződésben.

2.9. Kísérlet leírása

A tavaszi fejtrágyázás alatt differenciált tápanyag kijuttatást végeztünk a két táblán. A Sárga oldalra (8.ábra) kevesebb tápanyagot juttatunk ki, míg a Nánai hátra (7.ábra) megnövelt mennyiséget.

A kísérlet lényege a vegetatív fázisban történő növényalakulás nyomon követése volt, különböző hatóanyag tartalom mellett.

Az első adag fejtrágyát 2024. február 16.-án juttattuk ki. Ezen a napon lett elszórva a Sárga oldal 220kg/ha mennyiséggel. Ezen a táblán a gyors felszívódású, kicsit gyengébb minőségű DASA műtrágyát szórtuk A Nánai hát egy nappal később 2024. február 17.-én lett elszórva. Ez a tábla a jobb minőségű ENSIN műtrágyával lett szórva 300 kg/ha mennyiséggel.

A kísérlet során az első fejtrágya kijuttatásától hetente- kéthetente vizsgáltam a repce növekedési fázisait.

A második adag fejtrágyát 2024. március 10.-én jutattuk ki a Sárga oldalra. A mennyiség 220 kg/ha volt. A Nánai hátra egy nappal később 2024. március 11.-én jutattuk ki 280kg/ha mennyiséggel.

A kísérlet ideje alatt, azaz 2023. augusztus 22 és 2024. június 21 között 286 mm eső esett. Ez a szükségesnél jóval kevesebb. Ennek nagy része a virágzás végétől május 1-től esett június 11-ig. Ennek mennyisége 151 mm volt. A vegetációs időszakban nagyjából 30 mm eső esett csupán. A fent említett mennyiségben nincs benne a télen lehullott hó mennyisége!

3. EREDMÉNYEK ÉS KÖVETKEZTETÉSEK

3.1. Első fejtrágyázás

A tápanyag kijuttatást követő első héten sok fizikai paraméter nem látszott. A levelek száma azonos volt. A gyökérfejlődés is homogén volt mind a két táblában. Nem voltak kimagasló különbségek.

Február 24.-én a kijuttatástól eltelt szűk három hét. A vegetatív részek fejlődésében mind gyökér mind levélfejlődésben nagy a különbség.

Abban a táblában ahol nagyobb dózisban juttatunk ki NS műtrágyát (Nánai-hát) gyökérfejlődés sokkal erősebb volt. A levél fejlődés mértéke gyorsabb volt. A növény előrehaladottabb volt. Számszerint a Sárga oldalon vetett repce gyökérátmérője 1,9 cm, míg a Nánai háton vetett repce átmérője 3,1 cm volt. Az 1m²-re eső növények száma átlagosan 13 volt mindkét táblában. A gyökér hossza Sárga oldalon átlagosan 10,5 cm, A nánai háton 12,5 cm volt.

11. ábra: Bal oldalon Sárga oldal, Jobb oldalon Nánai hát repce növény (Forrás: Saját fénykép)

A 11. ábra jól szemlélteti a két tábla növénye közt a különbséget. A Nánai-hát repce állományában sokkal jobban látszódik a gyökér elfásódása.

3.2. Második fejtrágyázás

A második fejtrágyázást követően a csapadék hiánya miatt nagy különbségek sajnos nem voltak észrevehetőek. A növények magassága közel azonos volt. A kijuttatás után 2 héttel a Sárga oldalon 121 cm, míg a Nánai- háton 126 cm volt. A szár átmérője a becőkötésnél 1,3 cm volt a Sárga oldal esetében, Nánai-hátnál 1,5 cm.

A virágzás hamarabb beindult a nagyobb dózisú műtrágyát kapó tábla esetében. A különbség 3 nap volt. A virágzás ezzel együtt tovább is tartott a több műtrágyát kapó terület esetében 5 nappal.

A sárga oldalon a virágzás kezdete 2024. március 25. A Nánai háton a virágzás kezdete 2024. március 22. A virágzásnak vége lett körülbelül 2024 április 11.-én a Sárga oldalon. Ezzel szemben a Nánai háton körülbelül 2024. április 16.-án.

12. ábra: Sárga oldal repce (*Brassica napus*) virágzata (Forrás: Saját fénykép)

A rovarok mennyisége nem volt eltérő a két táblában.

A betakarítást követően csekély volt a különbség. A Nánai hátról hektáronként 2,51 tonnát, míg a Sárga oldalról 2,34 tonna termést takarítottunk be.

A kísérletem valóságát sajnos nem tudtam teljes egészében bemutatni a szélsőséges időjárás miatt. A termés nem kimagasló különbségének azaz oka, hogy a vegetatív szakaszban nagyon csekély volt a csapadék mennyisége. A többletkiadás nem feltétlen térült meg. A termés különbség betudható akár az öntés talaj tulajdonságnak a Nánai háton, és az erodált foltoknak a Sárga oldalban. Ez ellen takarónövénnyel lehet védekezni akár a későbbiekben. Ez lehet akár nitrogénkötő pillangós keveréktakarmány is. Területeinkről a szármaradványokat soha nem hozzuk le, hanem beforgatjuk ezzel is megpróbálunk tenni a humuszképződésért. A magasabb tápanyag kijuttatás megtérülését nagyban segítené öntözőrendszerek telepítése.

ÖSSZEFOGLALÁS

Szakdolgozatom során *repce* (*Brassica napus*) fejtrágyázási kísérletet végeztem. A kísérlet során differenciált mennyiségben szórtunk ki a kijelölt területre NS és N hatóanyagú műtrágyát. Az NS hatóanyagú műtrágya esetében az IKR Agrár Kft saját márkás termékeit is összehasonlítottuk. Ezek DASA és ENSIN néven vannak jelen a piacon.

A két műtrágya közt a fő különbség a kénben (S) van. Az ENSIN nevű műtrágyában a vízben oldható kén (S) nagyobb mennyiségben van jelen, mint DASA nevű műtrágyában.

A kísérleteket családi gazdaság területein végeztük, Varsádon, Tolna megye keleti részén. A két tábla egymástól körülbelül 400 méterre fekszik. Mindkét terület lankás, néhol 12%-ot meghaladó leejtéssel rendelkezik. Főként Barna erdőtalaj jellemzi a két területet, lejtős részein löszös/erodált foltokkal.

A művelés során talaj előkészítésben nem volt különbség. Mindkét tábla előveteménye *őszi búza* (*Triticum aestivum*) volt. Kémiai védekezésben, sem volt különbség. Kizárólag tavaszi fejtrágyázásban volt különbség.

Az első fejtrágyázás során NS hatóanyagú műtrágyát használtunk. A Sárga oldal nevű táblánkon csekélyebb (220kg/ha) mennyiségű műtrágyát használtunk. Ezen a táblán a gyors felszívódású kicsit gyengébb minőségű DASA műtrágyát használtuk. A Nánai-háton megemelt mennyiséggel (300kg/ha), lassú felszívódású, jobb minőségű ENSIN műtrágyát használtuk. A kijuttatást követő második harmadik héten az eredmény jól látszott a növényeken. A Nánai-háton a növények előrehaladottabbak voltak.

A második adag fejtrágyázás során N hatóanyagú műtrágyát juttatunk ki a területekre. Itt minőség béli különbség nem volt a két műtrágya között. Mindkettő területet LAT 27% műtrágyával szórtuk. Sárga oldal esetében 220 kg/ha, Nánai-háton 280 kg/ha mennyiséggel szórtuk. Itt sajnos, mint azt korábban írtam nem volt már mérvadó különbség, mindez a hőingadozásnak és a csekély csapadék mennyiségének tudható be

Betakarításkor minimális eltérés volt a két terület hozamában. Ez sajnos nem volt hektáronként 2q. Ha a környezeti viszonyok mások lettek volna, biztosan jobban kijött volna a tápanyag kijuttatás béli különbségei.

Vetésforgó szempontjából nagyon fontos növényünk a repce. Ez a területünk nagyjából 20%-át teszi ki. Annak ellenére, hogy a 2024-es évben jövedelmezősége csekély volt, nem

fog kikerülni gazdaságunk által termesztett növényei közül. Mélyre hatoló gyökere jótékony hatással van talajainkra. Hazánkban nagy a kereslet rá az olajiparban. A kísérleten kívülin termesztettünk más hibridet is. Pioneer hibridünk 3.2 tonna termést hozott hektáronként.

Összességében nem minden függ a kijutatott tápanyag mennyiségétől. Az a hibrid amely a legtöbb termést hozta a kisebb dózisú műtrágyát kapta.

Szeretném megköszönni első sorban belső konzulensemnek, Tarnawa Ákos egyetemi docensnek a tippeket és segítségeket.

Továbbá szeretném köszönetem kifejezni külső konzulensemnek Mihálovics György növényorvosunknak és Mihálovics-Vas Rékának, hogy segítettek információkkal és forrásokkal.

Nem utolsó sorban szeretném megköszönni édesanyámnak az állandó támogatást és a kísérlet lebonyolításában nyújtott segítségét.

IRODALOMJEGYZÉK

- Asaduzzaman, M., Pratley, J. E., An, M., Luckett, D. J., & Lemerle, D. (2014). Canola interference for weed control. *Springer Science Reviews*, 2(1), 63–74.
<file:///C:/Users/Zo%C3%A9/Downloads/s40362-014-0022-2.pdf>
- Batabyal, K. (2017). Nutrient management for improving crop, soil, and environmental quality. In *Essential plant nutrients*. 445-464.
- Bamdad, H., Papari, S., Lazarovits, G., & Berruti, F. (2021). Soil amendments for sustainable agriculture: Microbial organic fertilizers. *Soil Use and Management*, 37(1), 1-12.
<https://bsssjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/sum.12762>
- Canola Council of Canada. (2021). *Growth Stages and Management Considerations in Canola*. Canola Encyclopedia. https://www.canolacouncil.org/canola-encyclopedia/search?s=Growth+Stages+and+Management+Considerations+in+Canola.+&post_types=encyclopedia_entries
- Fageria, N. K., Baligar, V. C., & Jones, C. A. (2010). *Growth and mineral nutrition of field crops* (3rd ed.). CRC Press.
http://students.aiu.edu/submissions/profiles/resources/onlineBook/b7U2y5_Growth_and_Mineral_Nutrition_of_Field_Crops-Third_Edition.pdf
- Fertilia. (2014). A repce tápanyag-ellátása.
http://www.fertilia.hu/user/Repce_20140814_sRGB.pdf
- Fitos-Bedő, V. (2023). *Repce vetőmag (fajta, hibrid) kiválasztásának szempontjai*. Agrofil-SZMI Kft. <https://www.agrofil.hu/hu/hirek/repce-vetomag-fajta-hibrid-kivalasztasanak-szepontjai-2>
- Gunstone, F. D. (2004). *Rapeseed and canola oil: Production, processing, properties, and uses*. CRC Press. ISBN 0-8493-2364-9
- Hoffmann, R. (2014). *Levéltrágyázás a gyakorlatban*. Agrárium7.
<https://agrarium7.hu/cikkek/169-leveltragyazas-a-gyakorlatban>
- Hokkanen, H. (2008). Biological control methods of pest insects in oilseed rape. *Bulletin OEPP/EPPO Bulletin*, 38(1), 104–109. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2338.2008.01191.x>
- Hornyák, A. (2014). A repce gyomirtása, termelői tapasztalatokkal. In T. Hohl, T. Temesvári, A. Pávkovits, & M. Légrádi (szerk.). *AgroNaplo*.

- <https://www.agronaplo.hu/agrofokusz/20140217/a-repce-gyomirtasa-termeloi-tapasztalatokkal-33411>
- Horváth, T. (2016). *Korszerű repcetermesztési technológia*. Baki Agrocentrum Kft. <https://agrarium7.hu/cikkek/672-korszeru-repcetermesztési-technologia>
- Karamán, J. (1998). A repce gyomnövényei és gyomirtása. *Gyakorlati Agroforum*, 9(8), 14–16.
- Kerekes, G. (2019). A repce gyomirtása, lehetőségek és lehetetlenségek. *Agroforum*. <https://agroforum.hu/lapszam-cikk/a-repce-gyomirtasa-lehetosegek-es-lehetetlensegek/>
- Kiss, E. (2013). A repcetermesztés korszerű modellje. *Agroforum*, 24(8), 12-17.
- Koppert. (n.d.). *Integrált növényvédelem*. Koppert Biological Systems. <https://www.koppert.hu/noevenyvedelem/integralt-noevenyvedelem/>
- Kwizda Agro. (n.d.). *A repce jellemző gyomnövényei*. Kwizda. <https://kwizda.hu/a-repce-jellemzo-gyomnovenyei~d78490>
- Kwizda. (n.d.). *Kettős hatóanyagú, prémium fungicid a repce betegségei ellen*. <https://kwizda.hu/efilor~p12996>
- Légrádi, M. (2012). Az intenzív repcetermesztés gyakorlata. *Agroforum*, 23(8), 22-24.
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara. (2022). Környezetgazdálkodás: Agrárkörnyezetgazdálkodás és az integrált növényvédelem. <https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgalatas/kornyeztgazdalkodas/104215-agrarkornyeztgazdalkodas-es-az-integralt-novenyvedelem-ii>
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara. (2019). Környezetgazdálkodás: [Amiről a talajvizsgálati eredmények beszélnek VI.](https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgalatas/kornyeztgazdalkodas/100758-amiorol-a-talajvizsgalati-eredmenyek-beszelnék-vi) <https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgalatas/kornyeztgazdalkodas/100758-amiorol-a-talajvizsgalati-eredmenyek-beszelnék-vi>
- Organisation for Economic Co-operation and Development & Food and Agriculture Organization (OECD-FAO). (2021). *Agricultural Outlook 2021-2030*. OECD Publishing. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/19428846-en.pdf?expires=1729921103&id=id&accname=guest&checksum=BB88BAB939C9F111498933394310581B>
- Rathke, G.-W., Christen, O., & Diepenbrock, W. (2005). Effects of nitrogen source and rate on productivity and quality of winter oilseed rape (*Brassica napus* L.) grown in different crop rotations. *Field Crops Research*, 94(1), 103–113.
- Raymer, P. L. (2002). *Canola: An Emerging Oilseed Crop*. In J. Janick & A. Whipkey (Eds.), *Trends in New Crops and New Uses* (pp. 122-126). ASHS Press.

- Ripka, G., & Nagy, G. (2018). *A repce kártevők és kórokozók elleni védelme*. NÉBIH NTAI, Agrárium7. <https://agrarium7.hu/cikkek/1301-a-repce-kartevok-es-korokozok-elleni-vedelme>
- Sieling, K., & Christen, O. (2015). Crop rotation effects on yield of oilseed rape, wheat and barley and residual effects on the subsequent wheat. *Archives of Agronomy and Soil Science*, 61(5), 637-654.
- Singh, L. M., Singh, A. K., Singh, T. B., Gulleibi, N. C., Singh, T. D., Dkhar, K., & Gadi, G. (2023). Nutrient management of rapeseed for its improved growth, yield and quality in an acid Inceptisol. *Journal of Crop and Weed*, 19(2), 120-125.
- Szalai, F., Fehér, G., Szundy, P., & Kismányoky, A. (2019). Heti fókusz: Legfontosabb fajtaválasztási szempontok repcében. *AgroNaplo*. <https://www.agronaplo.hu/agrarhirek/20190702/heti-fokuszt-legfontosabb-fajtavavlasztasi-szemponatok-repceben-21241>
- USDA Foreign Agricultural Service. (2023). *Production trends - rapeseed production - rapeseed view production by 2023/2024 rapeseed production 2024*. <https://fas.usda.gov/data/production/commodity/2226000>
- Vojinovic, M. Z. (2010). *Biological control of oilseed rape pests with entomopathogenic nematodes* (Doctoral thesis, University of Helsinki, Department of Agricultural Sciences/Agricultural Zoology). University of Helsinki. <https://core.ac.uk/reader/14916320>
- Volker, H. P. (2018). *Repce: Betegségek, kártevők, gyomnövények*. APOOL Hungária Kft. [file:///C:/Users/Zo%C3%A9/Downloads/rapool.hu Katalogus Volker H Paul Das Ra ps.pdf](file:///C:/Users/Zo%C3%A9/Downloads/rapool.hu%20Katalogus%20Volker%20H%20Paul%20Das%20Ra%20ps.pdf)
- Yang, W., Zhou, H., Gu, J., Liao, B., Zhang, J., & Wu, P. (2020). Application of rapeseed residue increases soil organic matter, microbial biomass, and enzyme activity and mitigates cadmium pollution risk in paddy fields. *Environmental Pollution*, 264, 114681. <https://doi.org/10.1016/j.envpol.2020.114681>
- Yara Hungária. (2024). *A repce tápelem-összegzése*. <https://www.yara.hu/tapanyagellatas/oszi-kaposztarepce/tapelem-osszegzes/>
- Williams, I. H. (2010). *The Major Insect Pests of Oilseed Rape in Europe and Their Management: An Overview*. *Pest Management Science*, 66(10), 1099-1104.

ÁBRÁKJEGYZÉKE

1. ábra: Repce (*Brassica napus*) virágzat (Forrás: Saját fénykép)
2. ábra: Repcebolha (*Psylliodes crysocephala*) kárkép (Forrás: Saját fénykép)
3. ábra: Rovarcsapda (sárgalap) (Forrás: Saját fénykép)
4. ábra: Hidastraktor, kémiai védekezés segítésére (Forrás: Saját fénykép)
5. ábra: Műtrágyaszóró, tavaszi fejtrágyázás (Forrás: Saját fénykép)
6. ábra: Diós tanya, gazdaságunk központja (Forrás: Saját fénykép)
7. ábra: Nánai hát. sárgával körbe határolt terület (Forrás: Google earth)
8. ábra: Sárga oldal, tábla nevéből adódóan több löszös lejtő (Forrás Google earth)
9. ábra: Repce (*Brassica napus*) előkészítéshez használt mélylazító (Forrás: Saját fénykép)
10. ábra: Árvakelésű búza megjelenése a Sárga oldalon (Forrás: Saját fénykép)
11. ábra: Bal oldalon Sárga oldal, Jobb oldalon Nánai hát repce növény (Forrás: Saját fénykép)
12. ábra: Sárga oldal repce (*Brassica napus*) virágzata (Forrás: Saját fénykép)

MELLÉKLETEK

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve: PICKET ARCHIE KRISTÓF
A Hallgató Neptun kódja: RSTC69
A dolgozat címe: REPCE TERMESZTÉSTECHNOLÓGIÁJA
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: NÖVÉNYTERMESZTÉSI - TUDOMÁNYOK INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: AGRONÓMIAI TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védelmet követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: Gödöllő 2024 év 11 hó 4 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat
III. Hallgatói Követelményrendszer
III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat
6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója
4.1. sz. melléklete: Konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

PICKETT ARCHIE (név) (hallgató Neptun azonosítója: RSTCG9)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem³

Kelt: 2024 év november hó 6. nap

Tarantula A. R.
belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.